

EUROOPA KOHTU OTSUS

6. november 1984*

Kohtuasjas 182/83,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Supreme Court of Irelandi eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus poolelioivas menetluses järgmiste poolte vahel:

Robert Fearon & Company Limited,

hageja / apellatsioonkaebuse esitaja,

ja

The Irish Land Commission,

kostja,

saada eelotsust EMÜ asutamislepingu artikli 58 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president A. J. Mackenzie Stuart, kodade esimehed O. Due ja C. Kakouris, kohtunikud U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot ja R. Joliet,

kohtujurist: M. Darmon,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

* Kohtumenetluse keel: inglise.

1 Oma 15. juuni 1983. aasta korraldusega, mis registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis 25. augustil 1983, esitas Supreme Court of Ireland EMÜ asutamislepingu artikli 177 kohaselt Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks küsimuse EMÜ asutamislepingu artikli 58 tõlgendamise kohta, et teha kindlaks, kas Iiri 1933. aasta Land Acti paragrahvi 32 lõige 3, nagu seda on muudetud Iiri 1965. aasta Land Acti paragrahviga 35, on asutamislepinguga kooskõlas.

2 Nimetatud küsimus tekkis kohtumenetluses seoses Irish Land Commissioni otsusega sundvõõrandada Iiri õiguse kohaselt registreeritud äriühingule Robert Fearon & Company Limited kuuluv maa.

3 Nii Iiri 1933. aasta Land Acti kui ka Iiri 1965. aasta Land Acti eesmärk on suurendada maaomandite suurust, mida ei ole võimalik seda tegemata majanduslikult otstarbekalt kasutada, vältida maaga spekulatsioonide ning tagada võimaluse korral maa kuulumine isikutele, kes seda harivad. Viimatinimetatud eesmärgi saavutamiseks sätestatakse 1933. aasta Land Acti paragrahvi 32 lõikes 3, nagu seda on muudetud Iiri 1965. aasta Land Acti paragrahviga 35, et Irish Land Commission ei saa sundvõõrandamise õigust teostada isikute suhtes, kes on vähemalt ühe aasta elanud kuni kolme miili kaugusel nimetatud maast, ega juriidiliste isikute suhtes, mille kõik osanikud vastavad samale elukohanõudele. Käesoleval juhul on kõik viis Robert Fearon & Company Limitedi osanikke Briti alamad, kellest ühegi puhul ei ole eespool nimetatud elukohanõue täidetud.

4 Supreme Court of Ireland, kes menetleb kohtuasja viimase astme apellatsioonkaebuse alusel, esitas Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmise küsimuse:

„Kui liikmesriigi seadus sisaldab tingimust, millega nõutakse, et isik (välja arvatud juriidiline isik), kellele maa kuulub, peab olema sellel maal teatava aja elanud, siis kas juhul, kui maaomanikuks on juriidiline isik, tuleb artiklit 58 tõlgendada selliselt, et keelatud on tingimus, mille kohaselt kõik isikud, kellel on õigus saada sellest juriidilisest isikust majanduslikku kasu (*beneficial interest*), peavad olema sama pika aja kõnealusel maal elanud?”

5 Oma kirjalikes märkustes väidab komisjon esiteks, et riigi ametiasutuste poolse sundvõõrandamise süsteem on Iirimaal osa omandi õiguslikust režiimist ning seega piisaks siseriikliku kohtu küsimusele eitavalt vastamiseks asutamislepingu artiklist 222, mille kohaselt „käesolev leping ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides”.

6 Selline järeldus ei ole vastuvõetav. Asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punkti e kohaselt on asutamislepingu saavutamiseks vaja muu hulgas kaotada piirangud, mis takistavad ühe liikmesriigi kodanikel omandada ja kasutada teise liikmesriigi territooriumil asuvat maad ning ehitisi. Ka nõukogu 18. detsembri 1961. aasta asutamislepingu piirangute kaotamise üldprogrammis (EÜT 1962, lk 36) nimetatakse kaotamisele kuuluvate asutamislepingu

piirangute hulgas selliseid sätteid või tavasid, millega nähakse teiste liikmesriikide kodanikele ette vähemsoodsad tingimused seoses sundvõõrandamisega.

7 Seega, kuigi asutamislepingu artikliga 222 ei seata kahtluse alla liikmesriikide õigust kehtestada riigi ametiasutuste poolse sundvõõrandamise süsteem, kehtib sellise süsteemi suhtes siiski mittediskrimineerimise põhimõte, mis on asutamisõigust käsitleva asutamislepingu peatüki üks aluspõhimõtteid.

8 Nagu komisjon õigesti märgib, ei reguleeri põhikohtuasja menetluses oleva vaidluse lahendamist asutamislepingu artikkel 58, millele siseriiklik kohus oma küsimuses viitab. Selle artikli tulemusena võrdsustatakse äriühingud, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi seadusele ja millel on ühenduse piires registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht, asutamisõigust käsitleva peatüki kohaldamisel füüsiliste isikutega, kes on liikmesriikide kodanikud. Käesoleval juhul on Fearon & Company Limited EMÜ asutamislepingu 58 tähenduses Iiri äriühing, mistõttu ta ei saa nõuda Irimaal asutamisõigust, mis antakse teiste liikmesriikide õiguse alusel asutatud äriühingutele.

9 Supreme Court of Ireland soovib oma küsimusega aga teada, kas asutamislepingu sätteid silmas pidades võib nõuda elukohanõude täitmist teiste liikmesriikide kodanikelt, kes on vastavalt asutamislepingu artiklile 52 kasutanud Irimaal oma asutamisõigust ning asutanud asutamislepingu artiklis 58 nimetatud äriühingu.

10 Sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, juhul kui liikmesriik on maaomandit käsitlevate õigusaktidega, mille eesmärk on saavutada eespool nimetatud eesmärke, kehtestanud maal või selle lähedal elamise kohustuse nii oma kodanikele kui ka teiste liikmesriikide kodanikele ning seda kohaldatakse neile võrdsetel alustel. Selliselt piiritletud elukohanõue ei ole asutamislepingu artikliga 52 keelatud diskrimineerimine.

11 Supreme Court of Irelandi küsimusele tuleb seega vastata, et asutamislepingu artikkel 52 ei keela liikmesriigil maaomandit reguleerivate õigusaktide alusel vastu võetud sundvõõrandamismeetmetest vabastamise tingimusena nõuda, et maad omava äriühingu asutanud teiste riikide kodanikud peavad elama kõnealusel maal või selle lähistel, juhul kui sama elukohanõuet kohaldatakse ka selle liikmesriigi kodanikele ning sundvõõrandamise õigust ei teostata diskrimineerival viisil.

Kohtukulud

12 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Supreme Court of Ireland talle oma 15. juuni 1983. aasta korraldusega esitas, otsustab:

Asutamislepingu artikkel 52 ei keela liikmesriigil maaomandit reguleerivate õigusaktide alusel vastu võetud sundvõõrandamismeetmetest vabastamise tingimusena nõuda, et maad omava äriühingu asutanud teiste riikide kodanikud peavad elama kõnealusel maal või selle lähistel, juhul kui sama elukohanõuet kohaldatakse ka selle liikmesriigi kodanikele ning sundvõõrandamise õigust ei teostata diskrimineerival viisil.

Mackenzie Stuart

Due

Kakouris

Everling

Bahlmann

Galmot

Joliet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. novembril 1984 Luxembourgis.

Kohtusekretäri nimel
vanemametnik

President

H. A. Rühl

A. J. Mackenzie Stuart